

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge kravenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po nje, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
Za inserate se plačuje od enostopne petlitrste za enkrat 18 vin., all kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petlitrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštne proste.

CESAR SVOJIM NARODOM.

Cesar svojim narodom.

Cesar je izdal sledeče lastnoročno pismo:
„Drugič so se vrtili dnevi, v katerih nas je nespravljivo mišljenje sovražnikov prisililo v vojsko. Čeprav z boleščjo obžalujem človeštvu naloženo dolgo trajajočo trdo preskušnjo, Me vendar navdaja z velikim zadoščanjem pogled na težko borbo, ki vnovič opravičuje Moje zaupanje v nepremagljivo moč naše monarhije.

Vredni svojih sinov, ki, tesno združeni z armadami naših slavni zaveznic, junaško odbojajo vedno se ponavljajoče sovražne navale, izpolnjujejo Moji ljubljeni narodi tudi doma z visokim navdušenjem svoje dolžnosti v tako veliki meri, kakor to odgovarja velikemu in resnemu času. Vsi imajo krepko, mogočno voljo, da zmagamo, in za to doprinašajo z možato odločnostjo vsako žrtev, ki zahteva zasiguranje bodočega, častnega in trajnega miru. S pravim umevanjem vsega, kar se od njih zahteva v dobrobit države, prenašajo vse utesnitve gospodarskega življenja, ki jih zahteva vojna ter na ta način onemogočujejo lokave nakane naših sovražnikov, ki imajo namen, načrtoma ogroževati obstoj mirnega prebivalstva.

Z vsakim posameznim mojih zvestih državljanov deli Moje srce po očetovski skrbi, ki jih prevzemajo na svoja ramena in prenašajo tako stanovitno, deli z njimi boleščjo za padle, bojazen za drage na bojišču, obžaluje motenje blagoslovljenega mirnega dela in občutno otežkočenje vseh življenjskih pogojev. Toda opirajoč se na vznesene izkušnje dveh let vojske, zrem s polnim zaupanjem v polagoma dozorevajočo bodočnost z osrečujočo zavestjo, da Moji vrli narodi v resnici zaslužijo zmago ter s trdnim zaupanjem, da jim milost in pravičnost božje previdnosti te zmage ne bo odtegnila.

V teh resnih, toda upolnih spominskih dnevih Me sili, da vnovič naznanim prebivalstvu, da Me navdajajo s ponosnim veseljem njegova nikdar pojenjoča dejanja demolišne požrtvovalnosti ter

da z hvaležnim srcem priznavam njegovo vrlo končni uspeh zajamčujoče zadržanja.

Stürgkh Ir.

Franco Jožef Ir.

Vporaba vprežnih krav in rekviriranje živine.

Dobili smo sledeči dopis, ki ga je pisal kmet iz mariborske okolice:

V naši deželi je vpeljano rekviriranje goveje živine. Za vsako posamezno občino je določeno, koliko glav živine mora dati vsak mesec živinoprometnemu zavodu. Sprva je še šlo gladko. Bilo je toliko odvišne živine, da nihče ni godrnjal, ako mu je nakupovalec „zapisal“, da mora nekaj živine oddati. A sedaj je postala stvar drugačna. Jemljejo nam vprežno živino, naše edine in najboljše moči na posestvih. To je hudo! Zadnji teden je bil pri meni nakupovalec in mi je zapisal zadnji par volov in mi je rekel, da jih moram prve dni meseca avgusta oddati. Vprašam se, kako bom sejal letos ozimno, kako spravljat pridelke s strmih njiv na dom, kako vozil steljo in drva iz globokih grabnov v gozdu, kako gnoj na njive, kako bom odpeljal pridelke v mesto?

Prosim v imenu svojih kmetskih tovarišev in ubogih gospodinj, ki so same na obširnih posestvih, naj vojaške in politične oblasti vpoštevajo naš mučni položaj in naj izposlušajo, da se bo vsakemu kmetu pustilo vsaj en par volov. Z vprego krav pri nas ne bo šlo! Le pogledite! Saj imamo same bolj šibke krave. Kako bom oral z njimi v težki ilovnati zemlji, in kako vozil težke tovore? In še eno! Kaj bo z našim plemenom? Saj z brejimi kravami ne moremo delati. Krava, če mora prenaporno delati, rada zvrže in zopet je goveji zarod manjši. Upam, da se bo dala reč tako izpeljati, da naše kmetijstvo ne bo uničeno. Ali bi se ne dalo z rekviriranjem pričeti sedaj v drugih deželah, ki so še bogatejše glede goveje živine? Po mojem mnenju bi se v pokrajinah v ravnini lahko vzelo za 50% več živine kot v hribovitih krajih. V

ravnini se lahko s telicami in kravami ali malimi junčki mnogo lažje dela kot v hribovitem ozemlju z močnimi voli. Naj bi se to na merodajnem mestu vpoštevvalo.

Imam še dve želji. Zelo, zelo v naših krajih primanjkuje bikov-plemenjakov. V mariborskem okraju je več občin, kjer ni nobenega bika. Dolžnost merodajnih oblasti bi bila, da sedaj, ko se število živine z rekviriranjem tako močno krči, skrbi tudi za goveji zarod. In kako je mogoče, da bi se število goveje živine pomnožilo, ako se bo na eni strani moralo s kravami voziti in orati, na drugi strani pa je veliko pomanjkanje bikov.

To so moje želje glede rekviriranja živine. Če pa se nam že voli vzamejo, naj bi se nam dalo konje, ki jih vojaštvo nujno ne potrebuje. To varne, ljakerji in razne graščine dobijo vojaške konje, zakaj se jih ne bi dalo tudi nam ubogim kmetovalcem!

Cesarski namestnik grof Clary je glede vprašanja vprežne živine razposlal po deželi sledeči ozlice. Naprošeni smo, da ga priobčimo. Oklic se glasi:

„Svetovna vojna gre tretjemu letu nasproti. Naši hrabri vojakci morajo še nadalje imeti zadostno hrane. Najbolj praktična vojaška hrana je goveje meso. Obilna oddaja deželo težko zadene, toda mi ne smemo in nečemo pridrževati. Bilo bi greh našo živino skrivati. Poznamo število naših volov. Volovsko meso je boljše vojna hrana, kakor kravje meso. Sedne dežele imajo le malo volov in morajo oddati dobre in prav dobre krave za preskrbo armade. Toda mi lahko ohranimo skoro vsako dobro molzno kravo, kravo s teletom — in pleme, če damo vole. Vsa bodočnost reje leži v boljšem delu števila krav. Istim se mora kolikor mogoče prizanašati. To je možno le ako se odložijo voli. Ako storimo to, bo živinoreja dežele po vojni naprej prosperovala in prinašala dohode. Ako pa prizanašamo volom, moramo žrtvovati dragocene krave, vničimo živinorejo in prizadenemo deželi za dolgo vrsto let velikansko škodo. Ne postu-

LISTEK.

Slovenskoštajerski domobrancji v dvadnevem boju z Lahji.

(Izvirno poročilo.)

Južnotirolske bojšče, 18. jul.

Etj, pa je zarožljala bela žena s še vedno ostrobrušeno koso in padale so glavice, padale palik travici pod koso spretnega koseca. Tdla tokrat je sprejel Lah svoje plačilo in ponosno lahko trdimo, da smo mu bili tokrat sodniki mi, sinovi slovenskih mater, kar je pohvalno omenilo tudi poročilo našega generalnega štaba.

Ko je naš „vitezki“ nasprotnik zopet prišel malo k sapi, pričel je takoj misliti na osveto. Pa kako bi nam vrnil naložene mu latine? Pehota je popolnoma obupala ter si niti glave ne uva pokazati nad okopom. Konjeniki, ki so nas hoteli napasti, že leže par dni pred nami s svojimi konji, podobni grmadam drv. Kaj torej početi? In gle! Brihtra glavica je šla ter pustila čez noč navlečiti pred naš polk polno

topov vseh kalibrov, da so njih cevi štrlele in kazale na nas, kot prsti krvave osvete.

Pojtraj pa nam je poslal „kavalirski“ nasprotnik zračnim potom vlnudni opomin, da naj takoj zapustimo svoje postojanke, sicer nas zmlati brez vsakega usmiljenja v zemljo. Naj pa le poskusi! In uspeh!

Tukaj naj sledi par odlomkov iz dnevnika, pisanega od nekega sobojevnika, ki je srečno preživel ta dneva. Med drugim opisuje topniški ogenj na našo postojanko z zaznamovanjem časa, kakor sledi:

Napočil je dan 11. julija, ki naj bi bil za nas sodni dan. Kraj, katerega sta imeli braniti dve (6. in 7.) stotniji pod vodstvom svojega stotnika, je bila gola, popolnoma kamenita reber, brez vsakega drevesa, brez vsakega grma, ki bi nas naj ščitilo pred sovražnim odesom, ki je zakopan 80 do 100 korakov tu pred nami. Komaj prične rdečiti jutranja zarja, že je mahoma goreči dan. Napravili so ga mnogi, rdečim trakom podobni bliski, ki se sipljejo iz laških topov ter rstresajo svojo svinčeno točo na nas. Zemlja se frese naokrog, kot prožno pero, pred strašuskimi vsadi 28 cm granat. Kot bi odprl vse vetrne zavornice, tuli, zvižga, poje in brenči po zraku, ki je poln tramov, kamenja in skalovlja, katero mečejo neprenehoma laške granate naokrog. Naši fantje pa leže mirno, oklepač obč kratki nož z desnico, vedoč, da

pride še tudi za nje čas dela. Ali tokrat je trajalo dolgo, poprej ko so topovi potihnil. Celi dan 11. in 12. julija je trajal Vidov ples in zdelo se nam je, že, da ne misli nikdar nehati ter resno izpolniti svojo groznojo. Ali proti večeru dne 12. julija potihne mahoma. Sovražne patrolje so pričele previdno tipati naprej proti našim postojankam. Par šrapnelskih strelav iz naših topov in nekaj ročnih granat jih je poglalo takoj v beg. Lahji so se takoj osvedočili, da nas še ni pokončal njih ogenj ter so ponehali. Ob polnoči pa nas je nadomestil oddelek drugega pešpolka. Mi pa smo bili odpoklicani.

V dokaz, da so znala vpoštevati hrabrost omenjenih stotnij tudi višja poveljstva, služi dejstvo, da se jih je vzelo za par dni v ozadje. Sveža kopelj in sveže perilo, obilna hrana z vinom in drugimi danci, ki so bili stotnijama za to delo nakazani, so vrnili poprejšnjo veselost in zvečer so odmevali pod smrečjem veseli glasovi domačih slovenskih pesmoe na tujih tleh.

Castništvo obeh stotnij pa se je vsedlo krog veselo presketajočega ognja med smrekovimi vršaci in kmalu se je vrstila pesem za pesmijo. Veličastno se je mešalo vmes turbno ubiranje kitare, katere glasovi so se zgubljal v jasno, zvezdnato noč s poslednjimi zvoki pesmi:

„Šumi, šumi gozd zeleni . . .“

šajte onih, ki odsvetujejo! Oni svetujejo po mišljenju in svetujejo slabo, ker od tega bi imeli škodo vsi, vsa dežela in vsak kmet! Obrat sedanjega težavnega vojnega časa zagotovimo kljub temu, da oddamo polagoma vole. Mi vprežemo za vsakega oddanega vprežnega vola menjaje po dve kravi; zatorej moramo za četni učiti krave vprežati takoj v celi deželi; ne čakajte dotlej, da se voli odvzamejo! Vprečajte že sedaj poleg volov krave in velike telice! Krave se lahko navadijo vleči, lažje kakor voli. Tretji že dobro vlečejo. Krave se dajo bolje voditi kakor voli. V lahki vpregi gredo tudi hitreje. Da se mleko kolikor le mogoče malo oškoduje, se naj vpregajo krave pri težkem delu samo poldnevno; torej namesto enega vola cel dan, po eno kravo pol dneva. Po prvem tednu uka dobi krava zopet več mleka. Le pri težki vpregi na njivi izgubi naučena vprežna krava povprečno 1 tretjino mleka. Za težko vprego se sedem mesecev in dalje noseče živali ne smejo vprežati. Pred vpreganjem odžagajte rogove končine in prirežite kravam parklje. V Svici, na Tirolskem in na Solnograškem se uporabljajo skoro za vse poljedelske vprege krave; za oranje, vžgenje, košujo, dovažanje in odvažanje; te krave dajo vendar mnogo mleka, so pri tem zdrave in prinašajo lepa teleta. Tamkaj je prav malo vprežnih volov. Mi bomo storili, kar je mogoče, da omejimo oddajo volov na najpotrebnejšo množino in da jih kmalu razdelimo — toda zabraniti te oddaje ne moremo in ne smemo! Čas je preršen in zahteva te žrtve. Samo onemu se bo prizanašalo do zadnjega, ki nima nobenih nadomestnih živali (konj, mladih volov, vprežnih krav), ali si jih ne more priskrbeti. Kdor pa zna z voli voziti, stori to tudi prav lahko s kravami in telicami. Vse je samo navada in če se poizkusi — lažja, kakor si mislimo. Pomagajte torej vsi in začnite povsod takoj! Pozneje bomo od sedanjega naraščanja mladih volov imeli zopet dovolj volov.

Iz tega namestnikovega oklica je posneti, da se bo posestniku, ki ima n. pr. samo en par volov, samo eno kravo in poleg nje samo mlado, drobno živalo, z oddajo volov prizanašalo. Kakor hitro pa ima kdo dve kravi ali poleg krave večjo telico ali bika, bo moral vole oddati. Kdor torej poleg enega para volov nima nadomestne vprežne živali, naj se v slučaju, da se mu hoče odvzeti zadnji par volov, sklicuje na oklic cesarskega namestnika št. 2-1263-6-16, ki je nabit po vseh občinah.

Kako bo letos z žitom in moko.

Glede popisovanja in oddaje žita, uporabe moka itd. krožijo letos različne vesti, ki po večini ne odgovarjajo resnici. Mi smo se obrnili do merodajne oblasti in smo od tam dobili sledeče podatke.

Popisovanje žitnih zalog.

Ker je žito letos ravno tako zaseženo kakor lani, se bo tudi letos vršilo popisovanje žitnih zalog. Popisovanje bo letos dvojno: 1. začasno in 2. splošno. Ko se žito zmlati, bo moral posestnik sproti pri občini naznaniti, koliko žita je namlatil. Občina bo morala voditi posebne knjige, v katerih se bo sproti zaznamovalo, koliko žita se je pri posameznih posestnikih namlatilo. Jeseni, ko bo vsa mlačev gotova, se bo vršilo splošno popisovanje žita, kakor l. 1915. Popisovanje bodo zopet vršili zaupniki po občinah in sicer s to razliko, da bo letošnje popisovanje mnogo natančnejše kot lansko leto.

Mlačev.

Cesarska namestnija je s posebnim odlokom odredila, da se mora mlačev do gotovega roka opraviti. Natančneje o tem pozneje. Ako komu primanjkuje mlačev, lahko zahteva od okrajnega glavarstva, da mu da delavskih moči (vjetnike ali vojaške) na razpolago, da se more mlačev skončati. Ako posestniki sami ne morejo pravočasno izvršiti mlačev, lahko glavarstvo odredi prisilno mlačev. Oblastva namerava jo mlačev tako urediti, da bodo v občini, kjer večina posestnikov svojega žita ne bo do gotovega roka zmlatila, poslala oddelke vojaških mlačev s stroji, ki bodo po celi občini od hiše do hiše vse žito zmlatili. Posestniki, ki imajo mlatilne stroje, bodo morali dati iste tem mlatilnim skupinam na razpolago. Ti mlatiči, kakor tudi voditelji parnih mlatilnic se od okrajnega glavarstva zaprisežejo, da bodo v svoje zapiske natančno zapisovali, koliko je kateri posestnik namlatil žita. Da ne bo treba tujih, nepoznatih mlačev, je najbolje, da se vsak posestnik z mlačvo kolikor le mogoče podviza.

Zupanstva bodo morala mlačev nadzorovati in vsak teden sproti poročati, koliko žita se je v tednu namlatilo. To določilo bo težko izvedljivo. Mnogi de-

lavec gre mlatiti žito edino še za to, ker dobi kakor plačilo žito; raditega bodo kmetje še veliko težje dobili mlačev. Nadalje pa bo tudi naznanilo o vspehu mlačev izredno težavno. Ob tej priliki opozarjamo posestnike, da naj gledajo, da kolikor mogoče z domačimi ljudmi opravijo mlačev in da si doma skrbno zapisujejo, koliko žita in sicer po posameznih vrstah so namlatili in naznanili pri občini, da pozneje pri splošnem popisovanju ne bodo kaj drugega ali drugače pripoznali.

Oddaja žita.

Za vsako osebo je določeno, da sme vporabiti, ali zavžiti dnevno: osebe, ki imajo opraviti z žetvijo in mlačvo in sicer samo do 1. oktobra 1916 500 gramov žita ali 400 gramov moka, sicer pa za osebe, ki opravljajo težka (kmečka) dela skozi celo leto vsak dan 300 gramov žita, ali 300 gramov moka; za vse druge pa 240 gramov žita ali 200 gramov moka. Za seme se sme računati od letošnje žetve: pšenice 20%, rži 20%, ječmena 20%, ovs 20%, koruze 10%, ajde 20%, prosa 20% in fižola 10%. Ko si si torej napravil račun, koliko žita rabiš za prehrano družine do nove žetve, koliko boš rabil žita za seme, lahko preračuniš, koliko imaš žita za oddati.

Vzamimo primer: Pri hiši je deset ljudi. Za od 1. avgusta do 1. oktobra sme teh 10 oseb, ako opravljajo žetvena dela, porabiti 300 kg žita, od 1. oktobra do 31. julija približno 1100 kg, torej skupno za celo leto okroglo 1400 kg žita (fižol ni štet). Pridelal pa si n. pr. 700 kg pšenice, 400 kg rži, 300 kg ječmena in 1100 kg koruze. Od tega si smeš sedaj odračunati pšenice za seme 140 kg, rži 80 kg, ječmena 60 kg, koruze 110 kg. Pridelal si skupno 2500 kg žita, za hrano in seme ga pa rabiš 1700 kg. Oddati ti ga torej moral približno 700 kg. Tako in enako računaj in ne boš imel nobenih sitnosti pri rekviriranju.

Krmjenje z žitom.

Pri mlačvi, oziroma čiščenju žita smeš napraviti največ 5% zadnjega žita, katero smeš slobodno pokladati živini. Koruzo lahko dajaš v poljubni množini kot krmilni priboljšek svinjam in drugim domačim živalim; ječmena se sme porabiti eno četrtino celoga pridelka za krmo živini, to seveda smeš pri gotovem računu vzeti v poštev in toliko manj ječmena oddati.

Kako bo z mlino?

Stajerska cesarska namestnija bo določila letos tudi strogo nadzorstvo pri mlinih. Lastnik žita bo smel svoje žitne zaloge dati le v tisti mlin v zmlatje, kateri bo od oblasti določen. Vsak gospodar bo dobil od okrajnega glavarstva posebno karto za mlin. Na tej karti bo natančno določeno, koliko žita vseh vrst sme za dobo dveh mesecev zapeljati v mlin. V mlino se bodo vodili natančni zapiski. Oblasti se baje pečajo tudi z mislijo, da bi se nadzorovalo mletje žita na domačih mlinih (žrnjajah). Da bi se žrnjaje „zapečatile“ ali odpravile, kakor se govori, je prazna bajka. Upamo, da bodo kmečki in delavski prijatelji storili potrebne korake, da se mletje na domačih mlinih ne bo omejilo ali otežkočilo. Mi bomo v našem listu že pravočasno glede zadeve z mlino naše bralce poučili.

Opelovano pa opozarjamo, da mlinarji za zmlatje ne smejo jemati merice, ampak plačilo v denarju in sicer od pšenice (za 100 kg) 2 K 80 v, ječmen in rž 2 K 50 v, za koruzo 2 K 60 v. Če zapelješ 100 kg pšenice v mlin, ti mora dati mlinar za to vsaj 78 kg moka, 17—19 kg otrobov, 3—4 kg pa se računa za razprašenje.

Oves se ne sme zmlati.

Oves se ne sme zmlati in ne pokladati drugi živini razun konjem in sicer enemu konju na dan 1 kg. Ves oves, kar ga pridelovalec ne rabi za seme, in za konje, se mora oddati.

Razloček med prostovoljno in prisilno oddajo.

Cesarska namestnija je izdala naredbo glede rokov, kako se naj žito ponudi vojno-žitno-prometnemu zavodu. Ti roki za oddajo so sedaj prostovoljni. Kdor pa najpozneje do 31. januarja ne bo oddal vsega svojega odvišnega žita, se ga bo po oblasti v to prisililo. Najbolje je, da se žito, ki se ga bo itak moralo oddati, takoj dene posebej in žito, ki je za dom in seme, tudi posebej.

Čas mlačev in oddaje.

Stajersko cesarsko namestništvo je izdalo novo naredbo, ki določa časovne dobe, do katerih mora biti izvršena letošnja mlačev ter biti oddane odvišno žito vojno-žitno-prometnemu zavodu. Kmetje morajo žito letošnjega pridelka zmlatiti v določenih rokih, ki so za razne kraje za prvo tretjino pridelka različni in sicer se določa, da mora biti zmlačen ječmen in rž med 15. avgustom in 30. septembrom, pšenica, pira, napolica, proso, oves, grašica in soržica med 15. septembrom in 31. oktobrom. Prva tretjina se bo morala ponuditi vojno-žitno-prometnemu zavodu med 15. avgustom in 30. septembrom. Druga tretjina se bo morala oddati eden mesec pozneje, tretja tretjina pa za dva do tri mesece pozneje.

Tozadevnd se določa: V mestnih okoliših Maribor, Celje in Ptuj, v sodnijskih okrajih celjska okolica, Ormož, Lipnica, Ljutomer, Maribor, Čmurek, Gornja Radgona, Brežice in Sv. Lenart v Slov. gor. mora biti izvršena zmlačev ječmena in rži in sicer: prva tretjina vsega letošnjega pridelka do 15. avgusta 1916, druga tretjina do 15. septembra in ostanek do 15. decembra 1916.

Pšenica, pira, napolica, proso, oves, grašica, soržica: prva tretjina vsega pridelka do 15. septembra 1916, druga tretjina do 15. oktobra 1916 in ostanek do 15. januarja 1917.

V sodnijskih okrajih Arvež, Nemški Lonč, Kozje, Vransko, Sevnica, Marenberg, Rogatec, Smarje, Soštanj, Laško, Slov. Bistrica in Slovenjgradec: rž in ječmen: prva tretjina vsega letošnjega pridelka do 31. avgusta 1916, druga tretjina do 30. septembra 1916 in ostanek do 31. decembra 1916. Pšenica, pira, napolica, proso, oves, grašica in soržica: prva tretjina vsega letošnjega pridelka do 30. septembra leta 1916, druga tretjina do 31. oktobra 1916 in ostanek do 31. januarja 1917.

V sodnijskih okrajih Konjice in Gornjigrad: rž in ječmen: prva tretjina vsega letošnjega pridelka do 30. septembra 1916, druga tretjina do 31. oktobra 1916 in ostanek do 31. januarja 1916. Pšenica, pira, napolica, proso, oves, grašica in soržica: prva tretjina vsega letošnjega pridelka do 31. oktobra, druga tretjina do 30. novembra in ostanek mora biti zmlačen ter odvišno žito oddano do 31. januarja 1917.

Iz mest na deželo!

Na Nemškem so dali na tisoče mestnih otrok poštenim kmetiskim družinam na kmete, ker je v mestih veliko pomanjkanje in silna draginja. Revez ne more izhajati v teh razmerah; ubogim otrokom se že kar na obrazu pozna, da precej stradajo. Če se jim da mala denarna podpora, si ne morejo za te bore vinarje skoro prav ničesar kupiti. Na kmetih pa še ni taka zadrega. Velikih zalog ob tem času seveda ni na deželi, toda za silo je še vsega živeža zadosti. Le delavcev zelo primanjkuje. Otroci morajo opravljati težka moška dela. Prav lahko bi prevzeli k mizi še kakega mestnega dečka, ki bi pomagal na polju in doma pri lahkih delih. Tudi ženske bi dobile tu na kmetih lahko zadosti dela in s tem potrebna hrano, le delati bi bilo treba. Tako bi spoznali mestni otroci kmetске težave, bi si utrdili zdravje, se navadili dela, kar bi jih utrdilo za poznejši poklic in jim dalo pravo značajnost.

Tudi pri nas bi se prav lahko otroci revnih družin iz mest spravili na kmete, saj je znano dobro sreč naših kmetiskih mater. Delavcev pa res potrebujemo.

Po mestih pohajkuje tudi sedaj v vojskinem času vse polno brezposelnih, delazmožnih ljudi, ki raje trpe pomanjkanje, nego da bi prišli za kako kmetško delo. Seveda je bolj prijetno v mestu lenobo pasti, kakor cel dan v solnčni vročini delati.

Primerno bi bilo za sedanja čas, da bi oblasti stopile osebam, ki brez vsakega dela pohajkujejo po mestih, odločno na prste in jih poslale na deželo pridelovati živež. Seveda bi bil s temi prisilnimi delavci v mnogih ozirih velik križ, ker bi jim ne dišalo narporno delo in tudi priprosta hrana ne, a spoznali bi vsaj, koliko truda in znoja mora kmetič prestati, — predno pridelava za se in za mesta dovolj živeža.

Pridelovanje domače detelje v vojnem času.

Tesno je danes že za marsikaj in s pomanjkanjem narašča draginja. Ze ni dobiti za drag denar najpotrebnejših stvari in vedno hujša bo še ta zadrega.

Kmetovalec toži zlasti o pomanjkanju tečnih krmil, za katera bi moral dati kravo iz hleva, da bi te le vzredil. Vprašanje je le, ako je bilo tega tudi treba? Odgovor pravi da ne! Se je dobiti namreč mlevskih odpadkov (otrobov itd.) za primerno ceno, le pobrigati se je treba zanje. In z mlevskimi odpadki, kar jih je še, četudi bolj za zabelo, se da izhajati za silo v urejenem kmetijskem gospodarstvu, ako pridelava doma dovolj dobrega sena, zlahtne detelje in sočnih okapavin (krompirja, korenja, pese, repe itd.).

Sploh je velika zmotna, ako se pripisuje prevelika važnost novodobnim tržnim močnim krmilom za vzrejo in rejo živine. Saj je pri nas še nekaj vzornih kmetijskih gospodarstev, v katerih se ni porabilo do zdaj niti za pest teh nadomestnih močnih krmil in vendar so njihovi hlevi še vedno polni dobro rejene živine in mastnih svinj. V teh gospodarstvih se obrača seveda posebna skrb travnikom in pridelovanju njivske krme, ki se lahko v mnogih ozirih meri s tečnostjo raznovrstnih industrijskih krmnih odpadkov, s katerimi se poplavlja v poslednjih časih krmni trg.

Važno je v sedanjih časih zlasti pridelovanje domače detelje, ki po svoji redilnosti prekaša marsikatero močno krmilo. Domača detelja daje izvrstno, svežo in suho krmo ter v zvezi z okopavinami prav lahko nadomešča vsakovrstna močna krmila. Zato bi bilo želeli, da bi se naši kmetovalci lotili pridelava-